

M D A G

MULTIDISCIPLINARY
APPROACHES WITH GEOGRAPHY

Başvuru 04.09.2023 Received | Kabul 14.09.2023 Accepted
E-ISSN:xxxxxxx | <https://www.mdag.com.tr>
Cilt 1, Sayı 3 (2023), ss. 183-193
Doi., 10.29329/mdag.2023.596.1

Atf Bilgisi / Reference Information

Akkanat, Ç., ve Elmas, D. A. (2023). Yaşadığım Yerin Coğrafyası Ne Kadar Estetik?: Yetişkinlerin Çevre Estetiği Algılarının İncelenmesi. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 1(3), 183-193. <https://doi.org/10.29329/mdag.2023.596.1>

Yaşadığım Yerin Coğrafyası Ne kadar Estetik?: Yetişkinlerin Çevre Estetiği Algılarının İncelenmesi

How Aesthetic is the Geography of Where I Live?: An Investigation of Adults' Perceptions of Environmental Aesthetics

Çiğdem Akkanat

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, cakkanat@gmail.com

Ali Doruk Elmas

Lise Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, srpduan82@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada yetişkinlerin çevre estetiği farkındalık düzeyleri ve çevre estetiğine ilişkin aldıkları girişimler inceleneyecektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanında katılımcıların girişimlerde buldukları yerlere ait fotoğraflar derlenerek bir durum ortaya konacaktır. Yetişkinlerin çevre estetiğine ilişkin farkındalıklarının incelenmesi amacıyla Gübeş vd. (2020) tarafından hazırlanan “Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca katılımcılara çevre estetiği ile ilgili yetkililerle iletişime geçerek ne ölçüde inisiyatif aldıklarını belirlemek amacıyla iki adet açık uçlu soru sorulmuştur. Çalışmada yetişkinlerin çevre estetiği farkındalıklarının yüksek olduğu bulunmuştur. Katılımcılar kaldırımlara koyulan eşyalardan, inşaat malzemelerinden ve çöplerden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yüksek farkındalıkları ile tezat oluşturacak biçimde girişkenliklerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların çok azı kendilerini rahatsız eden durumlarla ilgili yetkili kurumlarla iletişime geçtiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan yetkili kurumlarla iletişime geçenler ise sorunlarının çözüme ulaşmadığını ifade etmişlerdir. Yaşanılan coğrafyanın insan karakteri üzerinde etkileri düşünüldüğünde, çevre estetiği ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve bireylerin bu hususta aktif rol oynamaya yönlendirilmesinin olumlu olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşanılan coğrafya, çevre estetiği, çevre kirliliği, yetişkinler, girişkenlik

ABSTRACT

In this study, the environmental aesthetic awareness levels of adults and their initiatives regarding environmental aesthetics will be examined. Survey method, one of the quantitative research methods, was used in the research. In addition, a situation will be revealed by compiling photos of the places where the participants took initiatives. “Environmental Aesthetics Awareness Scale” prepared by Gübeş et al. (2020) was used to examine the awareness of adults about environmental aesthetics. In addition, two open-ended questions were asked to the participants in order to determine how much initiative they took by contacting the authorities about environmental aesthetics. In the study, it was found that adults' awareness of environmental aesthetics was high. The participants stated that they were disturbed by the items, construction materials and garbage placed on the pavements. It was observed that the assertiveness of the participants was low, in contrast with their high awareness. Few of the participants stated that they contacted the authorities about the situations that bothered them. Those who contacted the authorized institutions among the participants stated that their problems were not resolved. Considering the effects of living geography on human character, it is thought that it would be positive to raise awareness about environmental aesthetics and to direct individuals to play an active role in this regard.

Keywords: Geography, environmental aesthetics, environmental pollution, adults, assertiveness

Giriş

Karadağ ve Turut (2013) coğrafi çevrenin doğal, beşeri, ekonomik ve kültürel unsurların etkileşimi ile oluşan bir ilişkiler bütünü olduğunu ifade etmektedir. Yaşanılan ortamın algılar üzerinde etkisi olduğu kadar, insanların da coğrafi çevreye çeşitli etkileri vardır. İnsanlık var olduğundan bu yana insanlar hep beğendiği güzel şeyleri etrafında görme ihtiyacı içinde olduğundan, yaşadığı yakın çevresinde de estetik değer taşıyan imgeler görme arzusu taşımaktadır. Estetik TDK (2020) tarafından; “güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii” olarak tanımlanmaktadır. Erzen (2006) ise estetiği “biçimsel bir beğeni olmaktan çok yaşamın devinimini ve enerjisini sağlayan algılar, tepkiler, uyarılar ve ‘ben’ ile diğer bütün arasındaki sonsuz iletişim kaynağı olarak ifade etmektedir (akt. Çelik ve Açıksöz, 2008).

Yaşanan mekânlar, mimari yapılar, kentsel yapı ve yeşil alanlarda da insanlar tarafından bu görsel açıdan bir estetiğin arandığı görülmektedir. Erzen (2006) çevre estetiğinin çevreyi algılayışımız, ona verdiğimiz değer, onun hakkındaki değerlendirmelerimiz ve onunla ilişkilerimiz anlamına geldiğini belirtmektedir. Bu bağlamda çevre estetiğinin, çevre algısı ile orantılı olarak geliştiği söylenebilir (akt. Çelik ve Açıksöz, 2008).

Nüfus artışı ile birlikte oluşan çevresel kirlilik ve buna bağlı sorunlar; çarpık kentleşme, kültürel ve tarihsel mirasın bozulması ve yeşil alanlar olmadan yapılaşma ile görsel bütünlüğün bozulmasına sebep olmuş ve çevre-estetik ilişkisinin daha titizlikle ele alınmasını önemli hale getirmiştir (Gübeş vd., 2020). Çevremizin ne ölçüde yaşanabilir, ne ölçüde kaliteli olduğu, günümüzde çevresel estetik ile belirlenen niteliklerdendir (Koramaz, 2014). Bireylerin çevre ile etkileşimin derinlemesine incelenmesi ile birlikte, çevresel estetik kamu yararının gözetilmesi amacıyla ele alınmaya başlamış ve çevresel estetik ilkelere göre düzenlemeler yapılmasına verilen hassasiyet artmıştır. Kentlerin yaşanabilir biçimde yapılması, kentsel tasarım akımlarından etkilenmiştir. Özellikle de sürdürülebilir yaşam ilkesi ile öne çıkan doğal-yeşil alanların varlığı; estetik açıdan insanlarda psikolojik rahatlama ve entelektüel gereksinimlerle de ilişkilendirildiği için önemsenmektedir (Koramaz, 2014).

Refazar ve Türk (2019) kentsel estetiğin morfoloji bağlamında incelenebileceğini bunun da şu üç ilke ile yapılabileceğini ifade etmektedir:

- 1) Form: Kent formunu oluşturan binalar ve binalarla ilişkili açık alanlar, parseller ve sokaklar
- 2) Ölçek: Kent formu farklı ölçeklerle anlaşılabilir bunlar bina/parsel, sokak/yapı adası, kent ve bölgedir.
- 3) Zaman: Kent formu zaman tarihsel okuma ile anlaşılabilir özellikle zaman içerisinde devamlı çeşitli dönüşüm ve yer değiştirmeye maruz kalan kentler için bu durum geçerlidir.

Estetik niteliklere sahip kentler kimliği oluşmuş, diğer kentlerden ayrılan ve o kentin kültürünü yansıtan kentler olarak ele alınır (Hammalloğlu ve Akten, 2019). Kentsel peyzajla kültürel bir kimlik ve imaj temsil edilmekte olduğundan, bu kimliğin korunarak geliştirilmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2006). Çelik ve Açıksöz (2008) estetik kentler için bazı temel kabullerin olması gerektiğini, geleneksel doku ile uyum sağlayacak doluluk-boşluluk oranı, ölçeklerin oranı, yeni bina cephelerinde ve kentsel donatılarda kullanılacak malzemelerin rengi, dokusu ve formunda da bazı temel kabuller olması gerektiğini belirtmektedir. Çelik ve Açıksöz (2008) Bartın’da çevre estetiğine ilişkin bir anket çalışması yapmış ve tarihi kentlerde bir Kent Estetiği Birimi bulunması gerektiğini önermiştir. Koramaz (2014) İstanbul’da anket çalışması yapmış ve katılımcıların estetik değerlendirmelerini o kent açısından incelemiştir. Meral vd. (2018) kent ağaçlandırmalarını estetik açıdan incelemişler ve bitki formlarının mekan algısında etkileri olduğunu belirlemişlerdir.

Çevre estetiğine dair genel kabullerin toplum tarafından benimsenmesi de oldukça önemlidir. Bu bağlamda çevre estetiğine dair farkındalığın geliştirilmesi, yaşanan kentsel çevre problemlerinin çözümünde etkili olabilir. Bunun için ise öncelikle halkın bu alandaki algılarının, çevre estetiğine

ilişkin farkındalık ve bilinçli inisiyatif alma durumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma da bu boşluğu doldurmaktadır.

Bireylerin bir ihtiyacı da güzel, yaşanabilir bir çevrede hayatını sürdürmektir. Ancak günümüzde bir çok insan yaşadığı çevrenin karmaşa ve kirliliğinden şikayetçidir. Toplumların gelişebilmesi açısından bu gibi ihtiyaçların da göz önünde bulunması, bireylerin bu yönde eğitim alması gerekmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı yetişkinlerin çevre estetiği ile ilgili farkındalıklarını ve bu doğrultuda nasıl inisiyatif aldıklarını incelemektir. Bu araştırma bulgularından hareketle; bireylerin yaşadıkları çevrenin estetik değerlerinin ne kadar farkında olduğu belirlenerek, yetişkin eğitimi açısından çeşitli çıkarımlarda bulunulabilecektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada yetişkinlerin çevre estetiğine ilişkin farkındalıkları inceleneceğinden betimsel bir yaklaşım izlenmiş ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi katılımcıların görüşleri, tutumları gibi çeşitli özelliklerini belirlemek için uygun verilerin sorularla toplandığı ve bir evrenin özelliklerini ortaya koymaya çalışan araştırma yöntemidir (Sezgin Selçuk, 2019 s.140). Betimsel tarama araştırmalarında sadece değişkenlerle ilgili veriler betimlenmektedir (Sezgin Selçuk, 2019 s,141).

Çalışma Grubu

Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 138 katılımcıların %58,7'si kadın (n=81) ve %41,3'ü erkektir (n=57). Anketler katılımcılara online form aracılığıyla ulaştırılmıştır. Anket uygulamasına katılan katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de görülebilir. Katılımcıların çoğu kamu çalışanıdır.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Meslek	Frekans	%	Meslek	Frekans	%	Meslek	Frekans	%
Hemşire	41	29,7	Teknisyen	3	2,2	İnsan kaynakları uzmanı	1	0,7
Öğretmen	24	17,4	Öğrenci	10	7,2	Sağlık teknisyeni	4	2,9
Ev hanımı	4	2,9	Ebe	2	1,4	Doktor	1	0,7
Temizlik personeli	2	1,4	Çevirmen	1	0,7	Bankacı	3	2,2
İşçi	7	5,1	Askeri personel	11	8,0	Memur	20	14,5
Mühendis	1	0,7	İş insanı	1	0,7	Veteriner	2	1,4

Veri Toplama Araçları

Katılımcıların çevre estetiği ile ilgili farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla Gübeş vd. (2020) tarafından hazırlanan “Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, 27 madde ve üç faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için 969 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Üç faktörlü model ile yapılan DFA sonucu, modelin iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir.

Katılımcıların çevre estetiği ile ilgili fark ettikleri unsurların ve bu unsurlara ilişkin aldıkları inisiyatiflerin belirlenmesi için ise katılımcılara 2 adet açık uçlu soru sorulmuştur.

Veri Analizi

Araştırmada nicel verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra bağımsız örneklem için t-testi kullanılmıştır. Açık uçlu soruların yanıtlarından alınan, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Ayrıca tüm sorulara verilen yanıtlara ilişkin frekans ve yüzde değerleri raporlanmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada yetişkinlerin çevre estetik farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Katılımcıların çevre estetik farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlara ait istatistiksel bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 2. Çevre Estetik Ölçeği Puanlarına Ait Bilgiler

	N	Ort.	Standart Sapma
Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği Puanları	138	119,85	13,72

Araştırmada katılımcıların çevre estetik farkındalıklarının yüksek olduğu bulunmuştur ($X=119,85$). Katılımcıların cinsiyetlerine göre estetik farkındalık düzeylerinde anlamlı farkındalık olup olmadığının belirlenmesi için bağımsız örneklem için t-testi analizi gerçekleştirildi. Sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Çevre Estetiği Farkındalığının Cinsiyete Göre Değişimi

Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	t	Sd	p
Kadın	81	120,4074	13,39195	0,563	136	0,57
Erkek	57	119,0702	14,24387			

Elde edilen sonuçlara göre kadınlar ve erkekler arasında çevre estetiği farkındalığı açısından herhangi bir farklılık görülmemektedir. Katılımcıların Çevre Estetiği Farkındalık Ölçeği sorularına

verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4. Yetişkinlerin ankete verdikleri yanıtların dağılımı

Madde no	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Çevremde yeşil alanların olması benim için önemlidir.	127	92	11	8	-	-	-	-	-	-
2. Doğal yaşam alanlarının yok edilmesinin çevre güzelliğini bozduğunu düşünürüm.	119	86.2	14	10.1	-	-	-	-	5	3.6
3. Çevremdeki binaların birbiriyle renk uyumunun olmasını isterim.	48	34.8	47	34.1	28	20.3	7	5.1	8	5.8
4. Çevreye atılan çöpler göz zevkimi bozar.	123	89.1	12	8.7	-	-	-	-	3	2.2
5. Dükkân, mağaza ve bina girişlerine konan malzemeler beni rahatsız eder.	81	58.7	39	28.3	13	9.4	3	2.2	2	1.4
6. Sanat eserlerinin çevreyi güzelleştirdiğini düşünürüm.	78	56.5	50	36.2	7	5.1	1	0.7	2	1.4
7. Çevremin temiz olması benim için önemlidir.	122	88.4	14	10.1	-	-	-	-	2	1.4
8. Sanat eserleriyle düzenlenmiş bir çevre isterim.	66	47.8	48	34.8	16	11.6	6	4.3	2	1.4
9. İnsanların toplumsal kurallara uymasını çevre düzeni açısından önemserim.	112	81.2	24	17.4	-	-	-	-	2	1.4
10. Şehir alt yapı sistemlerinin sorunsuz işleminin güzel	108	78.3	27	19.6	1	0.7	-	-	2	1.4

bir çevre için önemli olduğunu düşünürüm.										
11.Kentsel dönüşüm planlamaları içinde yeşil alanların korunmasını önemserim.	120	87	16	11.6	-	-	-	-	2	1.4
12.Ulaşım sorunlarının (örneğin trafik sıkışıklığı) azaltılmasının çevreyi güzelleştirdiğini düşünürüm.	91	65.9	32	23.2	8	5.8	2	1.4	5	3.6
13.Mimari yapıların, coğrafi koşullara uygun olarak tasarlanmasını önemserim.	90	65.2	36	26.1	9	6.5	2	1.4	1	0.7
14. Çevremdeki tarihsel dokunun korunmasını önemserim.	107	77.5	27	19.6	2	1.4	1	0.7	1	0.7
15.Kaldırımlara park edilmiş araçlardan rahatsız olmayanları anlayamıyorum.	100	72.5	32	23.2	2	1.4	-	-	4	2.9
16. Çevremdeki tabelaların uyumsuzluğu göz zevkimi bozar.	71	51.4	41	29.7	12	8.7	12	8.7	2	1.4
17. Çevremdeki binaların bakımsızlığı beni rahatsız eder.	80	58	40	29	14	10.1	3	2.2	1	0.7
18.Çevreyi kirleten insanları uyarırım.	58	42	56	40.6	20	14.5	3	2.2	1	0.7

19.Kaldırımlara araba park eden insanları uyarma gereği hissedirim.	42	30.4	55	39.9	31	22.5	10	7.2	-	-
20.Çevre temizliği konusunda özenli davranırım.	101	73.2	35	25.4	-	-	1	0.7	1	0.7
21.Çevrenin yeşillendirilmesine katkıda bulunurum.	75	54.3	47	34.1	13	9.4	2	1.4	1	0.7
22.Şehir mobilyalarına (bank, masa vb.) zarar verenlere kızarım.	92	66.7	37	26.8	5	3.6	3	2.2	1	0.7
23. Balkonlardaki düzensiz görüntü beni rahatsız eder.	56	40.6	46	33.3	21	15.2	11	8	4	2.9
24.Çevreyi güzelleştirmek için yapılan en ufak çalışmayı bile fark ederim.	62	44.9	59	42.8	13	9.4	3	2.2	1	0.7
25.Çevremdeki derme çatma her türlü yapıdan (konut, garaj vb.) rahatsız olurum.	62	44.9	48	34.8	11	8	15	10.9	2	1.4
26. Şehir hayatı içindeki reklam amaçlı tabelaların fazlalığından rahatsız olurum.	61	44.2	56	40.6	10	7.2	9	6.5	6	4.3
27.Çevremdeki binaların yüksekliklerinin birbiriyle uyumlu olmasını önemserim.	52	37.7	52	37.7	23	16.7	5	3.6	6	4.3

Araştırmada katılımcıların çoğu yeşil alanların önemli olduğu ve yeşil alanların yok olmasının çevrenin güzelliğini bozduğunu düşünmektedir (sırasıyla %92 ve %86,2). Katılımcıların büyük kısmı binaların renk uyumuna belli ölçüde dikkat ettiğini belirtirken, %20.3'ü bu konuda kararsızdır ve bir çoğu da renk uyumu durumuna dikkat etmemektedir. Katılımcıların çoğu (%89,1) çevreye atılan çöplerden rahatsız olduğunu belirtmiştir. Dükkân, bina ve mağaza girişlerine koyulan malzemeler de yine rahatsız olunan etmenlerdendir. Katılımcıların %50'den fazlası sanat eserlerinin çevreyi

güzelleştirdiğine kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların çoğu sanat eserleri ile düzenlenmiş bir çevre isteğine katılmaktadır. %80'den fazlası ise çevrenin temiz olmasının kendileri için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Toplumsal kurallara uyulması da katılımcıların önem verdikleri hususlardan olmuştur. Altyapı sistemlerinin sorunsuz işlemesi, mimari yapıların coğrafi şartlara uygun olarak yapılmış olması, trafik sorunlarının olmaması ve kentsel dönüşüm alanlarda yeşil alana yer verilmesi de katılımcıların çoğunlukla katıldıkları hususlardan olmuştur. Katılımcılar ayrıca tarihsel dokunun korunmasına da önem verdiklerini ifade etmişlerdir. Kaldırımlara park edilmiş arabalar, şehir mobilyaları, balkonlardaki dağınık görüntü, derme çatma yapılar ve reklam panoları da yine katılımcıların önem verdiği şeylerdendir.

Katılımcılara anket yanında kendilerini rahatsız eden görüntüye sahip yerler ve bu yerlerle ilgili inisiyatif alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcıların yanıtları nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilerek, fikirleri estetik olmayan durumlar altında kodlanmıştır. Katılımcıların ifadelerine ilişkin bilgiler Tablo 5'te görülebilir.

Tablo 5. Katılımcıların çevre estetiğine olumsuz etki yapan durumlarla ilgili görüşleri

Rahatsız eden görüntü/estetik olmayan durum	f	%
Dükkan/mağaza/Kafe/Kargo şirketi sahiplerinin malzeme koyması	10	12,66
Kapağı açık çöp konteynırları	8	10,13
Geçiş alanı kısıtlı meydanlar	1	1,27
Gereksiz yanıp sönen reklam levhaları	1	1,27
Çöplerin etrafındaki çöp ve atıkları	8	10,13
Bitki peyzajlarının özensizliği	1	1,27
Hapishanenin şehir içinde kalması	1	1,27
Binalara gelişigüzel anten yapılması	1	1,27
Dere yatağındaki kirlilik	3	3,80
Yollardaki çukurlar	6	7,59
İnşaat malzemelerinin gelişigüzel dağılımı olması	6	7,59
Çöplerin gelişigüzel etrafa atılması	4	5,06
Eski yıkık dökük binalar	7	8,86
Kent içerisinde binaların yoğun olması	6	7,59
Piknik alanlarının kirliliği	1	1,27
Kültürü/kenti yansıtmayan binalar	2	2,53
Farklı renklerde alakasız binalar	3	3,80
Halk pazarının sokak aralarına kurulması	2	2,53
Bitişik binalar	1	1,27
Yol kenarına dökülen hafriyatlar	1	1,27
Uygunsuz park eden araçlar	2	2,53
Elektrik trafolarının bakımsız oluşu	1	1,27
Düzensiz kaldırımlar	1	1,27
Kavşakların plansız yapılması	2	2,53

Katılımcıların en fazla rahatsız olduğu hususlar arasında kaldırımlara konulan malzemelerin, kapağı açık çöp konteynırlarının ve çöp atıklarının olduğu bulunmuştur. Katılımcılara rahatsızlık duydukları bu konularla ilgili yetkililerle iletişime geçip geçmedikleri ve eğer geçtilerse ne dönüt aldıkları sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 6'da görülebilir.

Tablo 6. Katılımcıların çevre estetiği ile ilgili iletişim girişimleri

Katılımcıların iletişim girişimleri ve sonuçları	f	%
Hayır iletişime geçmedim	128	92,75
Hayır geçmedim çünkü herhangi bir düzeltme yapılacağını düşünmüyorum	2	1,45
Evet geçtim. Belediyede çalışanlara sözlü olarak belirttim, sonuç alamadım	3	2,17
İletişime geçtik ama bir gelişme göremedik	2	1,45
Geçtik, mahalle sakinlerinin çevreyi temiz tutmaması sonucunda bu kirliliğin geliştiğini ifade ettiler.	1	0,72
Geçtim. Beklemekteyim	1	0,72
Ben de şöyle bir kanaat oluştu. İletişimde herkes topu birbirine atıyor. Yani yanıt yok.	1	0,72

Tablo 6'dan da görüldüğü gibi katılımcıların çoğu rahatsız oldukları durumlarla ilgili herhangi bir girişimde bulunmamışlardır (n=130). Katılımcılardan yetkili birimlerle iletişime geçenlerden, sorunu çözüme ulaşan bir katılımcının olmadığı görülmüştür. Bu durum da katılımcıların bu konudaki girişkenliklerinde baltalayıcı rol üstlenmiş olabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlık her geçen gün yeni çevre problemleri ile yüz yüze gelmektedir. Bu çevre problemlerinin bertaraf edilmesinde, çevreye ilişkin algıların payı hiç kuşkusuz oldukça büyüktür. Çevrenin doğal ve yapay öğelerine ilişkin estetik algı olarak betimlenebilecek olan çevre estetiği (Abdollahi ve Oktay, 2020), özünde birey algıları ile biçimlenmektedir. Bu çalışmada yetişkinlerin çevre estetiği algıları incelenmiştir. Çalışmada yetişkinlerin çevre estetiği algılarının yüksek olduğu (X=119.85) ve çevre estetiği algısı puanları açısından cinsiyete göre farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Literatürde de bu bulguyu destekleyen çalışmaların yanında, desteklemeyen çalışmalar da vardır (Ball vd, 2001; Bord&O'Connor, 1997). Örneğin Stamps III (1999) şehir planlamacıları ve halkın estetik algısındaki farklılıkların cinsiyet, yaş, özel ilgi alanı gibi demografik değişkenlerden etkilendiğini belirlemiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çevre estetiği ile ilgili boyutlarda estetiğe aykırı durumlara karşı olduklarını belirtmişlerdir. Brady (2006) estetik deneyimlerin algısal duyarlılığın, estetik katılımı ilişkili ifadeyi tetikleyerek, toplumsal açıdan doğa ile bağlantılı ahlaki değerlere ilham verebileceğini belirtmektedir. Estetik duyarlılığa sahip bireyler, aykırılıkların farkında olarak aksiyon alabilir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu çevre estetiği ile farkındalıklarına rağmen yetkililerle iletişime geçmediğini belirtmiştir. Bu durumun sebebi girişkenliklerinin düşük olması ya da bu çözümsüzlükle karşılaşacaklarına yönelik inanış olabilir. Çabuk ve Karacaoğlu (2003) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında öğrencilerin çevre duyarlılığının düşük olduğunu belirlemiştir. Her ne kadar bireyler çevre estetiğine ilişkin duyarlı olduklarını belirtse de, aksiyon almalarında girişken olamadıkları söylenebilir.

Çevre estetiği eğitimi ile bireylerin farkındalıkları geliştirilebilir. Ancak çevre estetiğine yönelik eğitimi kamu yararı yüksek olmasına rağmen sağlam bir temelden yoksundur ve çoğunlukla ihmal edilmektedir (Porteous, 1982). Genç yetişkinlik döneminden itibaren çevre estetiği ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Gençlerin çevre düzenlemeleri ile ilgili konularda aktif çalışmaları sağlanabilir. Çevre estetiği ile ilgili konulara okullarda okutulan derslerde yer verilebilir.

Kaynakça

Abdollahi, S. ve Oktay, H. E. (2020). Çevre Estetiğinde Kullanılan Modellerin Değerlendirilmesi ve Biyofili Bağlamında Yeni Bir Model Önerisi. *YEDİ*, 23, 75-86, doi: 10.17484/yedi.626883

Ball, K., Bauman, A., Leslie, E., & Owen, N. (2001). Perceived environmental aesthetics and convenience and company are associated with walking for exercise among Australian adults. *Preventive medicine*, 33(5), 434-440.

Bord, R. J., & O'Connor, R. E. (1997). The gender gap in environmental attitudes: The case of perceived vulnerability to risk. *Social science quarterly*, 830-840.

Brady, E. (2006), 'Aesthetics in Practice: Valuing the Natural World', *Environmental Values* 15, 277-91.

Çabuk, B. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2003). Üniversiteli öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 189-198.

Çelik, D., & Açıksöz, S. (2008). Tarihi kentlerde kent estetiği kaygısı: Bartın örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 10(14), 57-65.

Erdoğan, E. (2006). Çevre ve kent estetiği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 68-77.

Erzen, J. N. (2006). *Çevre Estetiği*. ODTÜ Yayıncılık. Ankara. s. 975-7064.

Gübeş, N. Ö., Ketten, H., & Köse, H. S. (2020). Development of the Scale for Environmental Aesthetic Awareness and investigation of students' environmental aesthetic awareness. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 10(4), 1067-1100.

Hammaloğlu, A. G., & Akten, M. (2019). Kentsel Çevrenin Algısı: Muratpaşa İlçesi Örneği. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 4(2), 172-182.

Karadağ, A., & Turut, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin kentsel çevre algısı üzerine bir araştırma: İzmir örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 11(1), 31-51.

Koramaz, E. K. (2014). Kentsel çevrede estetik değerlendirme ve mekânsal davranış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 13(26), 141.

Meral, A., Başaran, N., Ak, K ve Eroğlu, E. (2018). Kent İçi Yol Ağaçlarındaki Estetik Algı Bağlamında İrdelenmesi : Bingöl-Merkez Genç Caddesi Örneği. *ISUEP2018 Uluslararası Kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu: Değişim/Dönüşüm/Özgünlük* 28-30 Haziran 2018 Anadolu Üniversitesi – ESKİŞEHİR.

Porteous, D. (1982). Approaches to environmental aesthetics. *Journal of Environmental Psychology*, 2(1), 53-66.

Rezafar, A., Türk, Ş., 2018. Kentsel Estetiği Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Farklı Aktörler Tarafından Değerlendirilmesi. Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu

Sezgin Selçuk, G. (2019). Tarama yöntemi. H.Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Ed.) *İçinde Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 140-161). Pegem Akademi

Stamps III, A. E. (1999). Demographic effects in environmental aesthetics: A meta-analysis. *Journal of Planning Literature*, 14(2), 155-175.

TDK (2020). Estetik. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 28.01.2020 tarihinde erişilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

It is important for individuals to have aesthetic perceptions of the environment in terms of eliminating environmental problems. Having a certain level of aesthetics in the geography we live in is necessary for social peace as well as psychological well-being. The human spirit, nourished by visual aesthetics, becomes more peaceful and integrated. For this, it is necessary to have a certain level of environmental aesthetic awareness. When this awareness is conscious, environmental arrangements will also become more aesthetic. In this study, the environmental aesthetic awareness levels of adults and their initiatives regarding environmental aesthetics were examined.

Since the awareness of adults about environmental aesthetics will be examined in this study, a descriptive approach was followed and the survey method, one of the quantitative research methods, was used. Convenient sampling method was used to determine the participants. 138 adults participated in the research via an online questionnaire. “Environmental Aesthetics Awareness Scale” prepared by Gübeş et al. (2020) was used to examine the awareness of adults about environmental aesthetics. In addition, two open-ended questions were asked to the participants in order to determine how much initiative they took by contacting the authorities about environmental aesthetics. Also, a phenomenon was revealed by compiling photographs of the places where the participants took initiatives.

In the study, it was found that adults' awareness of environmental aesthetics was high. It was determined that the perceptions of the participants towards environmental aesthetics did not differ according to gender. The participants stated that they were disturbed by the items, construction materials and garbage placed on the pavements. The smooth functioning of the infrastructure systems, the fact that the architectural structures were built in accordance with the geographical conditions, the absence of traffic problems and the presence of green areas in urban transformation areas were among the issues that the participants mostly agreed. Participants also stated that they attach importance to the preservation of the historical texture. It was observed that the assertiveness of the participants was low, in contrast with their high awareness. Few of the participants stated that they contacted the authorities about the situations that bothered them. Those who contacted the authorized institutions among the participants stated that their problems were not resolved. Considering the effects of living geography on human character, it is thought that it would be positive to raise awareness about environmental aesthetics and to direct individuals to play an active role in this regard.

Ek bilgiler

Çıkar çatışması bilgisi: Sorumlu yazarlar, çalışmada çıkar çatışması olmadığını kabul etmektedir.

Destek bilgisi: Çalışmada herhangi bir kuruluştan destek sağlanmamıştır.

Etik onay bilgisi: Etik kurul izni gerekmemektedir, katılımcı onayları alınmıştır.

Katkı oranı bilgisi: %50 birinci yazar, %50 ikinci yazar